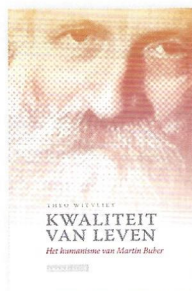

KWALITEIT VAN LEVEN

Voor mij ligt het essay dat Theo Witvliet schreef over de Joodse filosoof Martin Buber (1878-1965). Ik bladerde erin, las een paar zinnen en werd gegrepen. En wat mij greep was dit: 'We kunnen dus twee lijnen in zijn werk onderscheiden. De ene is die van het specifiek-Joodse, het eigene en singuliere. De andere lijn is die van het humane, algemeen-menselijke, universele. De twee lijnen lopen niet naast elkaar, maar ontmoeten elkaar voortdurend. Die ontmoeting is niet onschuldig. Ze roept spanningen op, want de verschillen zijn groot.' Gretig las ik verder en stuitte even later op de zinsnede: 'Vanaf het begin zijn de twee lijnen in zijn [Bubers] leven aanwezig: de *haskala* representeert het algemeen-menselijke, het *chassidisme* het specifiek-Joodse'¹. Na dit gelezen te hebben begon ik opnieuw, pakte een potlood, vergat de wereld om mij heen en dook in de gedachtewereld van Martin Buber.

Waar een ontmoeting niet onschuldig is en spanningen oproept, staat het leven op scherp. Dat blijkt ook bij het lezen van dit essay. Op haast iedere pagina is de lezer zélf in het geding. Om met Buber te spreken: 'Dialogisch leven is niet een leven waarin men veel mensen ontmoet, maar een leven waarin men met de mensen die men ontmoet, ook echt een ontmoeting heeft.' Al lezend merk je dat Witvliet zich aan dit adagium gehouden heeft. Wie is de geniale geest die het leven in al zijn schakeringen van extase en ontzuivering, van ik en jij, wij en zij, goed en kwaad, in beeld brengt als relationele werkelijkheden? Allengs krijg je zin om een volwaardige biografie van Buber te lezen, méér dan alleen de 'autobiografische fragmenten' (1960) die voor Witvliet aanleiding waren om dieper door te dringen in het werk van Buber en om 'verslag te doen van wat hij mij te zeggen heeft – met alles wat dat oproept aan associaties, inzichten en vragen'.

Waar dat laatste gebeurt is het essay niet minder spannend dan waar het ons informeert over de gedachtewereld van Buber zelf. Om een grappig voorbeeld te geven dat tegelijk kan doorgaan voor de 'leukste zin' uit het boek: 'Zolang de mensaap nog niet op het idee gekomen is om op zijn beurt de mens te onderwerpen aan een proefondervindelijk onderzoek en de resultaten daarvan mondeling of schriftelijk te communiceren met soortgenoten, heb ik de neiging de relativering van de verschillen tussen mens en dier op haar beurt te relativieren.'

Zonder te willen zeggen dat het hele boek zo geinig geschreven is, is het wel een genade voor ieder die er kennis van neemt.

REINIER GOSKER

Theo Witvliet, 'Kwaliteit van Leven. Het humanisme van Martin Buber'. Skandalon, Vught 2017. 160 blz. ISBN 978 94 92183 39 2. Prijs: € 19,95.

¹ 'Haskala' is de naam voor de Joodse Verlichting die begon met Moses Mendelssohn (1729-1789). Chassidisme is een 18^e-eeuwse Oost-Europese Joodse stroming die begon met rabbijn Israël ben Eliezer (1698-1760), bijgenaamd de Baäl Sjem Tov (Meester van de Goede Naam).